

8. Проблемы и наследия в хореографическом искусстве: Сборник статей / под. ред. В. Уральской. – М.: ГИТИС, 1992. – 169 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Куценко Сергій Володимирович – викладач кафедри хореографії та художньої культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, аспірант.

Коло наукових інтересів: професійно-педагогічна підготовка майбутніх хореографів.

УДК 32. 78. 65

СПЕЦИФІКА ПЕДАГОГІКИ СПІВРОБІТНИЦТВА В ПРОЦЕСІ МІЖПРЕМЕТНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В РОБОТІ З УЧНЯМИ ТЕХНІЧНИХ ЛІЦЕЇВ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Тамара ЛАТИШЕВА (Київ, Україна)

У статті розкрито бачення автором проблеми, що вказує на специфіку педагогіки співробітництва в процесі між предметної навчальної взаємодії в роботі вчителя-музиканта з учителями інших предметів в умовах навчання в профільних ліцеях, зокрема технічних. Цим пояснюється необхідність широко застосовувати педагогіку співробітництва учителів предметів з різних наукових спрямувань, що у свою чергу обумовлює пошук різних нетипових методів навчання на уроках музики, а також застосування музичних засобів розвитку чуттєво-емоційних реакцій учнів у змісті інших предметів.

Ключові слова: педагогіка співробітництва, колегіальність, музичне навчання.

В статье раскрыто видение проблемы, указывающей на специфику педагоги сотрудничества в процессе межпредметного учебного взаимодействия в работе учителя-музыканта с учителями других предметов в условиях обучения в профильных лицеях, в частности технических. Это вносит необходимость широко применять педагогику сотрудничества учителей-предметников различных научных направлений, что в свою очередь обуславливает поиск различных нетипичных методов обучения на уроках музыки, а также применение музыкальных средств развития чувственно-эмоциональных реакций учеников в содержании других предметов.

Ключевые слова: педагогика сотрудничества, коллегиальность, музыкальное обучение.

The article reveals the author's view on the problem which highlights the special features of collaboration pedagogy in the process of inter subject educational interaction in the work of a music teacher and teachers of other subjects in specialized lyceums, particularly technical ones. This creates the

need for cooperation between teachers of different subjects in various scientific fields, which in its turn triggers the search for non-conventional educational methods on music lessons as well as application of music tools aimed at developing students' perceptive and emotional responses to the content of other subjects. So we think, understanding this problem is the first way its solution in the process of teaching pupils of technical lyceums.

Key words: collaboration pedagogy, collegiality, music education.

Постановка проблеми. У сучасних умовах панування новітніх технологій навчальної взаємодії суб'єктів освіти (наприклад, дистанційного навчання, використання інформації з Інтернет мережі тощо) залишається актуальною система педагогічного спілкування того, хто навчає, із тим, кого навчають, яка має будуватись на принципах гуманізму, творчого підходу до становлення особистості учня, тобто педагогіки співробітництва у процесі міжпредметної взаємодії. Посилюється актуальність даної проблеми в системі художньо-естетичної, у т. ч. музичної освіти, оскільки це торкається специфіки різних предметів, їх множинності та ускладнюється за рахунок індивідуальних потреб особистісних поглядів учителів кожного шкільного предмета, необхідності вирішення ними задач саме цього предмету та досягнення їх власних специфічних цілей у розвитку та вихованні учнів.

Аналіз досліджень та публікацій. Ми спираємось у вивченні даної проблеми педагогіки співробітництва на досвід сталих учителів (Ш.Амонашвілі, І.Волков, Є.Ільїн, С.Лисенкова, В.Шаталов та ін.), які отримали суспільне визнання, та послуговуємось їх судженнями та теоретичними досягненнями.

Мета статті – виявити специфіку педагогіки співробітництва у процесі міжпредметної навчальної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Удосконалюючи власне розуміння педагогіки співробітництва ми відзначаємо існування вже розроблених оригінальних концепцій навчання та виховання їх авторів. Це є, перш за все, реальним підтвердженням можливості реалізації їх іншими вчителями, а також поширення ними власного творчого підходу до осіб, які розвиваються, і в той же час підтвердженням розкриття інтелектуально-творчого потенціалу самих учнів [2, с. 427].

У результаті аналізу змісту педагогіки співробітництва ми спираємось на її основні теоретичні положення, які ми адаптуємо до проблем музичної освіти в школі. Перш за все – творче ставлення до взаємодії учителя та учнів як базовому, смислоутворюючому елементу; – створення педагогічних умов емоційного позитивного виявлення можливостей учнів та їх прояву без будь-якого примусу; – розкриття потенційних можливостей учнів, які поставили перед собою складну мету та внутрішньо впевнені у власних силах; – самоаналіз роботи індивідуально кожним учнем, а також їх колективом та вчителями; – ідея відносно вільного

вибору того матеріалу, що вивчається, способів його подання, що буцімто «відпускає» творчу спрямованість роботи вчителя на викладення навчального матеріалу, розподіл навчального часу з метою покращення засвоєння отриманих знань та являє наочний приклад творчого вчителя для його учнів; – інтелектуальний фон у класі, який передбачає звернення до більш складних проблем, ніж ті, що зафіксовані у навчальних планах, для отримання поширенішої інформації, передбаченої навчальними планами та програмами.

Розгляд та вивчення складніших музичних творів або вирішення різних естетичних проблем за допомогою різних творів мистецтва у нашому випадку стимулює розширення і музично-естетичного досвіду учнів, сприяє перш за все його придбанню нової інформації, емоційних почуттів на основі знань про музичне мистецтво, з урахуванням досвіду виконавської, художньо-естетичної сфери людської діяльності, взагалі про психофізіологічні можливості людини, як суб'єкта, який сприймає музику на слух для підвищення власного рівня загальної та музичної ерудиції.

Наша мета – виявити специфіку педагогіки співробітництва у процесі між предметної навчальної взаємодії, яка відрізняється не лише досвідом взаємодії особистості вчителя та його учнів, а визначається ще і взаємозбагаченням змісту предметів різних наукових спрямувань, які використовують учителі для розвитку та навчання учнів (у нашому випадку вплив змісту музичних творів, фізичної природи музики, специфіки її впливу на особистість як психофізіологічного та духовного єства тощо.). Крім того у навчанні мистецтву (музичне не є виключенням) природним є використання особливостей інтегративного принципу взаємопроникнення одних навчальних предметів у розкриття смислів інших, та виникнення на цій основі нової інтегративної якості або смислу, що призводить до становлення нової самостійної одиниці по відношенню до тих складових, які інтегрувались у загальну сутність із певних складових (наприклад, музичне аранжування, де використовуються знання гармонії, композиції, теорії музики) як результату смислової інтеграції.

Міжпредметні зв'язки є актуальним засобом комплексного підходу до навчання, що дозволяє створити для учнів середніх класів уявний простір про системи понять, універсальність деяких законів природи та комплексність у вирішенні складних наукових та життєвих проблем. Наприклад, знання історичних періодів та важливіших історичних подій, тенденцій та особливостей цього процесу, які учні отримали з уроків історії, стануть у пригледу глибокого розуміння та емоційного відчуття художньої творчості (музичної у тому числі), авторського усвідомлення ціннісних орієнтирів творців мистецьких шедеврів.

Іншою дидактичною складовою ми вважаємо наявність особливостей навчально-виховного впливу, міжпредметних зв'язків, як важливих компонентів для визначення можливостей інформаційного осмислення

цілісного сприйняття світу у сучасних умовах, а також відображення у змісті кожного навчального предмета і у навчальній діяльності учнів продуктів між предметної інтеграції.

У теорії педагогіки розглядаються різні види між предметних зв'язків. Для осмислення діяльності вчителя музичного мистецтва можна виділити такі з них, які підвищують рівень науковості та ефективності навчання, а саме: – фактологічні зв'язки, що забезпечуються поміж навчальними предметами на рівні фактів; – понятійні зв'язки, спрямовані на формування загальних для споріднених предметів понять; – теоретичні зв'язки – системи наукових знань у визначеній предметній області [2, с. 296].

Ми розглядаємо міжпредметні зв'язки як спосіб розкриття у змісті навчання тенденцій розвитку науки, які виникають під впливом процесів інтеграції, гуманізації, соціалізації. Вивчення, наприклад значних літературних творів часто залежить від знайомлення з найважливішими історичними подіями, що дає можливість глибше та емоційно більш наповнено сприймати художню цінність та привабливість творів літератури та мистецтва, у тому числі музичного, усвідомити життєву та естетичну позицію їх авторів, дозволяє засвоїти смисл важливіших для історії культури будь-якого народу подій протягом декількох років та у межах поняття у один історичний період у циклі (комплексі) дисциплін, що вивчаються у цей відповідний період. Указані міжпредметні зв'язки безпосередньо впливають і на підвищення рівня науковості у формуванні світо відношення учнів.

Міжпредметні зв'язки залишаються актуальним способом комплексного підходу до навчання та виховання молоді. Ці принципові теоретичні висновки народжують, на наш погляд, інше специфічне явище, яке потребує окремого осмислення. Тому ми вбачаємо однією з наших задач виявлення витоків походження теоретичного змісту поняття «колегіальність» як специфічної якості та результату діяльності вчителів, усвідомлення його теоретичної узагальненості з генетичними дидактичними похідними поняттями та існування власне колегіального смислу.

У змісті цього поняття ми намагаємось доповнити існуючі грані дотику змісту різних шкільних предметів у їх сукупності, які мають власні особливі смисли згідно основам наукових понять кожного предмета.

Колегіальність у довідковій літературі розглядається як «принцип і метод управління, що здійснюється групою уповноважених осіб (колегією), кожна з яких несе персональну відповідальність за певну сферу діяльності» [1, с. 306]. Колегіальний процес (з лат. collegialis) – той, що здійснюється спільно, групою осіб (у нашому випадку групою вчителів). До того ж, для нас важливим є те, що колегія – це є об'єднання осіб деяких конкретних

професій. Це для шкільного буття характерно педагогічній діяльності, об'єднанню вчителів різних предметів, тобто педагогів як представників одного спрямування навчальної та виховної діяльності, які мають на меті надання своїм учням міцних знань та досягнення ними необхідного рівня вихованості.

Не замінюючи сутності їх смислового наповнення, не втрачаючи специфіку їх наукового особливого змісту, тобто продовжуючи традиційне уявлення про між предметні зв'язки, ми доповнюємо його усвідомленням особливої взаємодії вчителів, доповнюючи теорію педагогіки співробітництва такою якістю як «колегіальність» їх роботи у школі, розуміючи під ним – уміння творчо співпрацювати вчителям-предметникам різних наукових спрямувань (учителям фізики, математики, історії, літератури, художньої культури, музичного мистецтва тощо), доповнюючи зміст предметів знаннями та чуттєво-емоційним досвідом учнів, які виникають від сприйняття дотичної інформації, яка не суперечить основним канонам кожного навчального шкільного предмета, передбачаючи творчу участь учителів-предметників у розвитку та освіті учнів зі створенням умов глибокої поваги, визнання специфічного змісту кожного предмета, що вивчається у школі, та поважаючи особистість кожного вчителя як його носія.

Висновки. Таким чином, у процесі між предметної взаємодії специфічною професійною якістю учителя, у тому числі музичного мистецтва, необхідною для успішної роботи, є *колегіальність*, що розкриває та стверджує основні ідеї гуманізму та творчого підходу в системі суб'єкт-суб'єктних відношень, характерних педагогіці співробітництва, а також такої, що допомагає через взаємну повагу вчителів до змісту кожного навчального предмета та один до одного як до особистості, запобігти зайвої їх обмеженості, сприяти виникненню в умовах взаємного збагачення смислами предметів різних наукових спрямувань цілісного сприйняття учнями картини світу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Новий словник іншомовних слів : близько 40 000 сл. і словосполучень / Л.І.Шевченко, О.І.Ніка, О.І.Хом'як, А.А.Дем'янюк; За ред. Л.І.Шевченка. – К. : АРІЙ, 2008. – 672 с.
2. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С.Рапацевич. – Мн.: «Современное слово», 2005. – 720 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Латишева Тамара Володимирівна – аспірант НПУ імені М. П. Драгоманова.

Коло наукових інтересів: професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.